

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Jeszcze słycać śpiew i rzenie koni

Author: Romuald Cudak

Citation style: Cudak Romuald. (2018). Jeszcze słycać śpiew i rzenie koni. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 145-147). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Jeszcze słychać śpiew i rzenie koni

O cytacie

Cytat pochodzi z wiersza *Historia* Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Jest ostatnim wersem utworu, kończącym obraz pochodu wojsk, który aktualizuje mit polskich formacji bojowych odnoszących niegdyś sukcesy bitewne, a obecnie zmagających się w walce obronnej 1939 roku z wojskiem niemieckim i odchodzących nieustannie do historii („piach ich pokrywa”):

Idą, idą pochody, dokąd idą,
których prowadzi jak wygnańców łaski
ład krążący po niebie. A może
niebo po łądzie dmące piaskiem
tak kształt ich zasypuje. Jak noże
giną w chleb pogrążone – tak oni
z wolna spływają. Piach ich pokrywa.
Jeszcze słychać śpiew i rzenie koni.

Historia to jeden z manifestów POKOLENIA KOLUMBÓW. W twórczości Baczyńskiego odnajdziemy wiele innych utworów podejmujących problematykę historiozoficzną i próby usytuowania w historii losu młodego pokolenia, któremu przyszło dorastać w czasie II wojny światowej. Podobnie jak w innych wierszach także i w tym historia jest widziana jako cykliczne powtarzanie się wydarzeń, w których dominującą rolę odgrywa wojna.

O autorze i jego twórczości

Krzysztof Kamil Baczyński (1921–1944) urodził się w Warszawie. Polski poeta czasu II wojny światowej, żołnierz Armii Krajowej, członek organizacji harcerskiej Szare Szeregi. Brał aktywny udział w działaniach konspiracyjnych. Od jesieni 1942 do lata 1943 roku studiował polonistykę na tajnym Uniwersytecie Warszawskim. Uzdolniony malarsko, pragnął zostać grafikiem i ilustratorem. W 1942 roku wziął ślub z Barbarą Drapczyńską. Zginął w czasie powstania warszawskiego

jako żołnierz batalionu „Parasol” Armii Krajowej. Jego żona także zginęła w powstaniu, miesiąc po śmierci męża, prawdopodobnie będąc w ciąży.

Krzysztof Kamil Baczyński to jeden z najwybitniejszych przedstawicieli pokolenia Kolumbów. W czasie okupacji hitlerowskiej wydał cztery tomy poezji bardzo dobrze przyjęte przez kolegów poetów i krytyków literackich. Znamy twórczości Baczyńskiego uznają, że dojrzałość artystyczną osiągnął jesienią 1942 roku. Kazimierz Wyka w *Liście do Jana Bugaja* (pseudonim Baczyńskiego) napisanym w maju 1943 roku przyrównał jego poezję do twórczości Czesława Miłosza.

Świadomość KATASTROFICZNA ujawnia się w wierszach poety poprzez takie cechy, jak: sceneria kosmiczna, symbolika ognia i wody, motywy BIBLIJNE, motywy senne i poetyka oniryczna.

Nawiązania

Jest to również tytuł filmu psychologicznego w reżyserii Mieczysława Wańkowskiego (1971), którego kanwą są prawdziwe wydarzenia z września 1939 roku. Scenarzysta Andrzej Mularczyk (brat pisarza Romana Bratnego, autora powieści *Kolumbowie. Rocznik 20*) wykorzystał autentyczną historię swojego ojca ppłk. Józefa Mularczyka.

Warto wiedzieć

- APOKALIPSA – zob. **Innego końca świata nie będzie*
- BIBLIA – zob. **A niechaj narodowie wždy postronni znają, / Iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają!*
- DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE – zob. **A ty z tej próżni czemu drwisz, kiedy ta próżnia nie drwi z ciebie?*
- KATASTROFIZM (POETYKA KATASTROFICZNA) – świadomość historyczno-moralna, która w literaturze polskiej przejawiała się w twórczości poetów MŁODEJ POLSKI, DWUDZIESTOLECIA MIĘDZYWOJENNEGO i młodych poetów czasu wojny. Jej treścią było przewidywanie nieuchronnej zagłady świata i wartości duchowych kultury europejskiej. Świadomość poetów czasu wojny nazywa się katastrofizmem spełnionym (APOKALIPSĄ spełnioną). Myśl katastroficzna realizowała się najczęściej w poetyce ekspresjonizmu.
- MŁODA POLSKA – zob. **A to Polska właśnie*
- POKOLENIE KOLUMBÓW – to młodzi poeci debiutujący w czasie II wojny światowej, niektórzy niezaangażowani grupowo (Krzysztof Kamil Ba-

czyński, Tadeusz Borowski), inni skupieni wokół czasopisma „Sztuka i Naród” (Andrzej Trzebiński, Tadeusz Gajcy, Wacław Bojarski). Łączyła ich sytuacja, w jakiej przyszło im tworzyć, różnicowała poetyka wierszy i program działań. Prawie wszyscy zginęli w czasie wojny w akcjach przeciwko okupantowi lub w powstaniu warszawskim.

Z opracowań

Historia jest bowiem dla Baczyńskiego zaprzeczeniem idei postępu, dzieje są nieustannym pochodem pokoleń ku nicości, ich „warstwowym” układaniem się w porządku równoległym, tak, że w każdej chwili kumuluje się cała przeszłość (por. *Historia*), każdy moment otwiera perspektywę na to, co minione, będące równocześnie teraźniejszym, obecnym. [...] Pozostaje, jako wynik trzeźwej, wolnej od mistyfikacji refleksji historiozoficznej, przekonanie, iż na każdy moment dziejów składają się „chwile bez imienia” (tak brzmi tytuł jednego z wierszy), anonimowe ofiary, cierpienia i śmierć, zapadające w otchłań niepamięci.

Święch 1998, LXX-LXXI

Bibliografia

- Sławiński J., 1966: *Krzysztof Kamil Baczyński: Historia*. W: Prokop J., Sławiński J., red.: *Liryka polska. Interpretacje*. Kraków.
- Święch J., 1998: *Wstęp*. W: Baczyński K.K.: *Wybór poezji*. Wrocław.
- Wyka K., 1959: *List do Jana Bugaja*. W: Tenże: *Rzecz wyobraźni*. Warszawa.

Romuald Cudak